

بررسی قراردادهای مشارکتی بین بخش خصوصی و دولتی با تاکید بر تامین مالی آنها

جواد حدادی

دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مدیریت پروژه و ساخت دانشگاه تربیت مدرس

j.haddadi@modares.ac.ir

محمود حدادی

دانشجوی کارشناسی عمران

Mahmoudhaddadi@yahoo.com

واژه‌های کلیدی

قراردادهای مشارکتی - سرمایه گذاری - تامین مالی - توسعه - تسهیلات زیر بنایی - EPC - مدیریت ریسک

چکیده

در حال حاضر ایران جزء کشورهای در حال توسعه است.

بر اساس ارقام مذکور در برنامه های توسعه اقتصادی اجتماعی و با توجه به افق برنامه ایران ۱۴۰۴، جهت نیل به قله های توسعه و پیشرفت زیرساخت های لازم می بایست فراهم شود. پرواضح است این امر میسر نمی شود مگر با بکار گیری توان فنی و مالی بخش خصوصی کشور و لذا از بهترین راههای دستیابی به این هدف استفاده از نوع قراردادهایی است که ضمن حفظ کنترل استراتژیک دولت بر تسهیلات ایجاد شده بتوان از توان مالی و اجرایی بخش خصوصی نیز بهره برد.

قراردادهای مشارکتی بین بخش خصوصی و دولتی مزایای فوق را به همراه دارد ضمن اینکه با تخصیص بهینه ریسکها و تقسیم مناسب عواید حاصل از اجرای پروژه به ترغیب طرفین در اجرای هرچه بهتر کمک می کند. قراردادهای مشارکتی بین بخش خصوصی و دولتی طیف وسیعی را از حیث میزان مشارکت هر یک از طرفین در مراحل مختلف اجرای پروژه (از قبیل میزان مشارکت طرفین در تامین مالی، شراکت در ساخت یا اخذ مجوزها و دوران بهره برداری) در بر می گیرند. از جمله مهمترین انواع آن قراردادهای کلید در دست و یا EPC با تامین مالی BOT بوده که روند فزاینده ای در استفاده از این نوع قراردادها در کشور ما وجود دارد.

در این مقاله ضمن بررسی اجمالی قراردادهای مشارکتی بین بخش خصوصی و دولتی موضوع
تامین مالی این نوع قراردادها مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

مقدمه

در روشهای سنتی ساخت تسهیلات زیر بنایی، بخش دولتی با تخصیص بودجه و یا با استقرار قرارداد داخلی یا با برون سپاری کلی و یا جزئی به معرف کنندگان ارایه می شود.

در طول دو دهه اخیر رویکرد برون سپاری در دولت ها رشد کرده و از این طریق کارایی منابع رشد چشمگیری داشته است. قراردادهای مشارکتی بین بخش خصوصی و دولتی چارچوبی است که در آن ضمن همکاری تنگاتنگ بین بخش دولتی و خصوصی در مرحله ساخت، نسبت به بهره برداری از این تسهیلات نیز یک رویکرد مشارکتی وجود دارد. تحت چنین قراردادهایی سرمایه اصلی از بیرون بدنه دولت و توسط بخش خصوصی تامین می شود. از جمله اهداف اصلی این نوع قراردادها به خدمت گرفتن توان فنی، مدیریتی و مالی بخش خصوصی در اجرای پروژه ای زیر ساخت است که البته در روشهای سنتی نیز تا حدی به این مسئله توجه می شد ولی آن چه که این قرار دادها را از نوع سنتی متمایز می کند ترغیب بیشتر طرفین در گیر است. موسسات خصوصی ترغیب به برنامه ریزی فراتر از حد فاز های ساخت شده و ویژگیهایی را به مشارکت می گذارند که بهره برداری و نگهداری را در یک چارچوب مشارکتی تسهیل می کند.

ماهیت قراردادهای مشارکتی

قراردادی است در پروژه های زیرساختی که در آن بخش خصوصی در عملیات ساخت مشارکت و یا انرا پشتیبانی می کند و یا خدمتی را در این راستا ارائه می کند [8]. اولین بار در سال ۱۹۸۰ کشور انگلستان در توسعه شبکه حمل و نقل از این نوع قراردادها تحت عنوان قراردادهای PFI بهره برد. در دهه های اخیر با کوچک شدن دولتها و رقابتی شدن بازارها گرایش به سمت قراردادهای مشترک بین بخش خصوصی و دولتی رو به فزونی گرفته و پیش بینی می شود دولتها اختیارات خود را در حد نظارتی و کنترلی محدود نمایند.

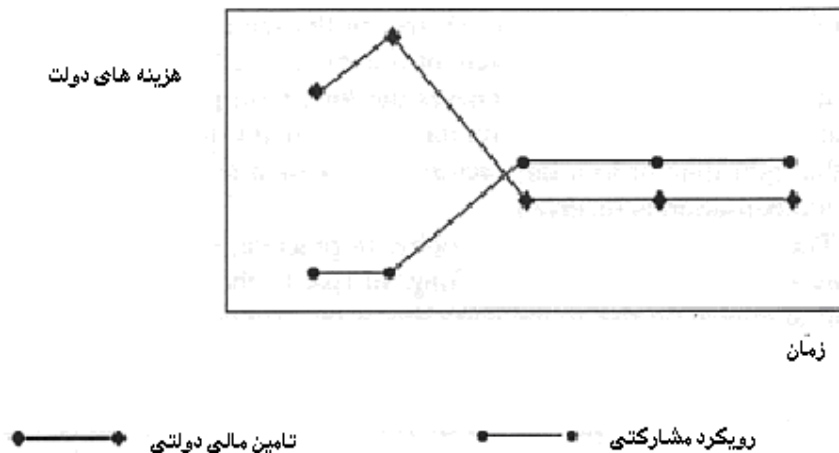

شکل ۱- طیف کامل انواع سرمایه گذاری در پروژههای زیر ساخت [5]

ویژگیهای قراردادهای مشارکتی

- بر مبنای توافق انجام شده دولت، زمین، دارایی یا تسهیلاتی را در اختیار بخش خصوصی قرار می دهد.
- بخش خصوصی تسهیلاتی را ایجاد، توسعه یا بازسازی می کند.
- بخش دولتی خدمات بهره برداری از تسهیلات را مشخص می کند.
- بخش خصوصی برای مدت مشخصی (جهت بازپرداخت هزینه ها و سود معقول) از تسهیلات ایجاد شده بهره برداری می کند. (معمولاً با اعمال محدودیت هایی بر استاندارد بهره برداری و قیمت)
- بخش خصوصی موافقت خود را مبنی بر انتقال تسهیلات (بعد از دوران تعیین شده) به دولت اعلام می کند.

مقایسه هزینه های دولت در حالت تامین مالی دولتی و مشارکتی

شکل ۲- مقایسه هزینه های دولت در حالت تامین مالی دولتی و مشارکتی [6]

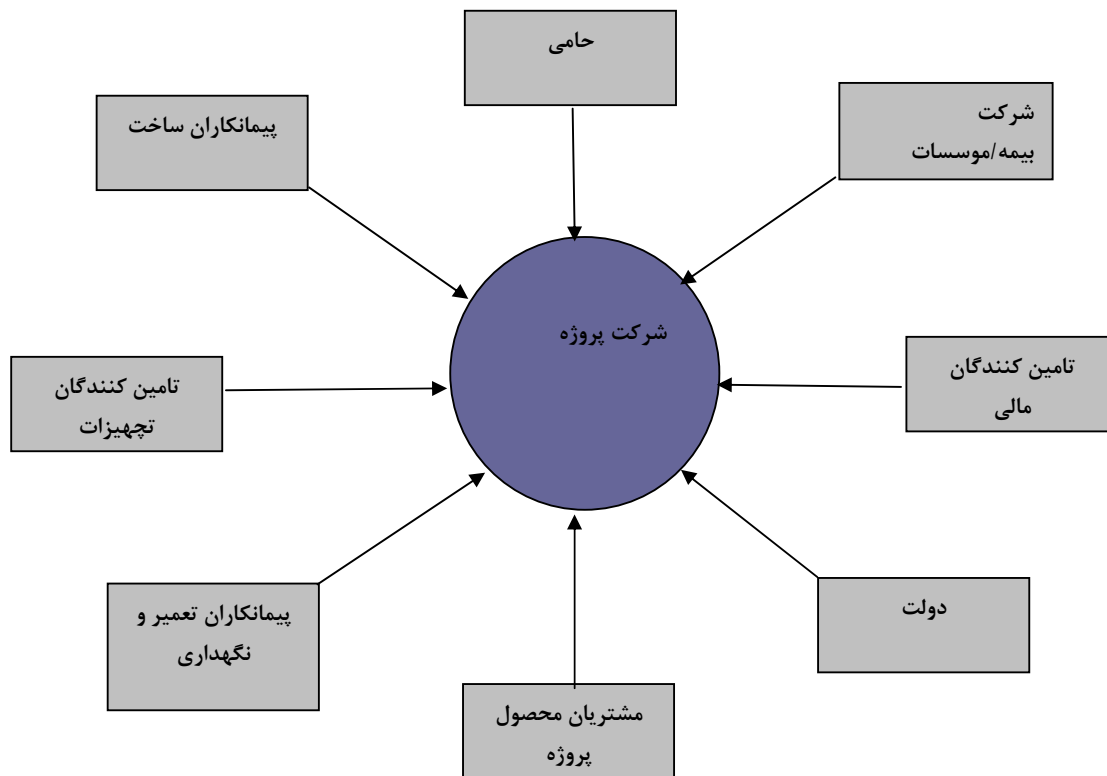
در کشور ما به دلیل حجم بزرگ دولت سهم هزینه های جاری در بودجه سالانه بالاست و معمولاً کسری بودجه را نیز به دنبال دارد حال چنانچه قرار باشد سرمایه گذاری های عمرانی در پروژه های زیرساخت نیز از محل بودجه دولت تامین شود کسری بودجه را تشدید می کند و همانطور که در شکل پیداست جذب نقدینگی در ابتدای پروژه بالاست و در صورت همزمانی شروع چند پروژه تامین مالی به موقع آنها را غیر ممکن می سازد و نوعاً عدم تامین مالی به موقع منجر به افزایش زمان و هزینه پروژه می شود پس به وضوح پیداست که از این حیث دولت تمایل زیادی به اجرای پروژه های مشارکتی را داشته باشند.

هدف دولت از اجرای پروژه های مشارکتی

هدف دولت از اجرای پروژه های مشارکتی با بخش خصوصی در کشورهای توسعه یافته حداکثر سازی VFM است که از طریق به کارگیری نیروی متخصص و خیره و فرآیندهای مهندسی ارزش حاصل می شود. VFM کیفیت بهینه در قبال هزینه پرداختی به منظور کسب رضایتمندی استفاده کنند از کالا یا خدمت عرضه شده است. ولی در کشورهای در حال توسعه هدف از اجرای پروژه های مشارکتی بیشتر جنبه تامین مالی داشته که البته سکوی پرتاب به سمت افزایش VFM خواهد بود.

ذینفعان قراردادهای مشارکتی

بر اساس ماهیت پروژه ای این قراردادها و بسته به نوع پروژه میتواند طیف گسترده ای را در بر گیرد ولی شماتیک کلی آن به شکل زیر است.

شکل ۳- ذینفعان قراردادهای مشارکتی

مسائل خاص تامین مالی پروژه های مشارکتی در کشورهای در حال توسعه:

- ریسک کشوری بالا
- ساختارهای سازمانی و اداری نامشخص
- عدم شفافیت کافی در قوانین.

انواع قراردادهای مشارکتی [6]

ساخت، بهره برداری و انتقال (BOT):

قراردادهایی هستند که در آن بخش خصوصی مسئولیت اصلی تامین مالی، طراحی، ساخت و بهره برداری را به عهده دارد. کنترل و مالکیت رسمی پروژه مجدداً به بخش دولتی برگردانده می شود.

ساخت بهره برداری و مالکیت (BOO):

در این نوع قراردادها کنترل و مالکیت پروژه ها همچنان در دست بخش خصوصی باقی می ماند. در BOO، بخش خصوصی تامین مالی، ساخت، مالکیت و بهره برداری از تسهیلات زیرساختی را به طور موثر در دست دارد.

قرارداد اجاره (Leasing):

در این نوع قراردادها تامین مالی با بخش دولتی بوده و قسمتی از ریسک به بخش خصوصی منتقل می شود.

مشارکت (Joint Venture):

چنانچه تامین مالی مالکیت و بهره برداری از تسهیلات مشترکاً انجام شود از این نوع قراردادها استفاده می شود.

خدمات مدیریتی و بهره برداری (Management Contract):

در این قراردادها فقط قسمتی از خدمات مدیریت و بهره برداری در یک فاصله زمانی مشخص توسط بخش خصوصی انجام می شود.

موافقت نامه های تعاونی (Cooperative Arrangement):

پروژه های انبوه سازی مسکن به منظور جذب سرمایه بخش خصوصی در ساخت واحدهای ارزان قیمت با اعطای تسهیلاتی به این بخش مورد استفاده قرار می گیرد. سایر قراردادهای مشارکتی بین بخش خصوصی و دولتی که کمتر را یجند عبارتند از:

BLT
BLTM
BTO
BOOR
BOOT
LROT
DBFO
DCMF
DBFOM

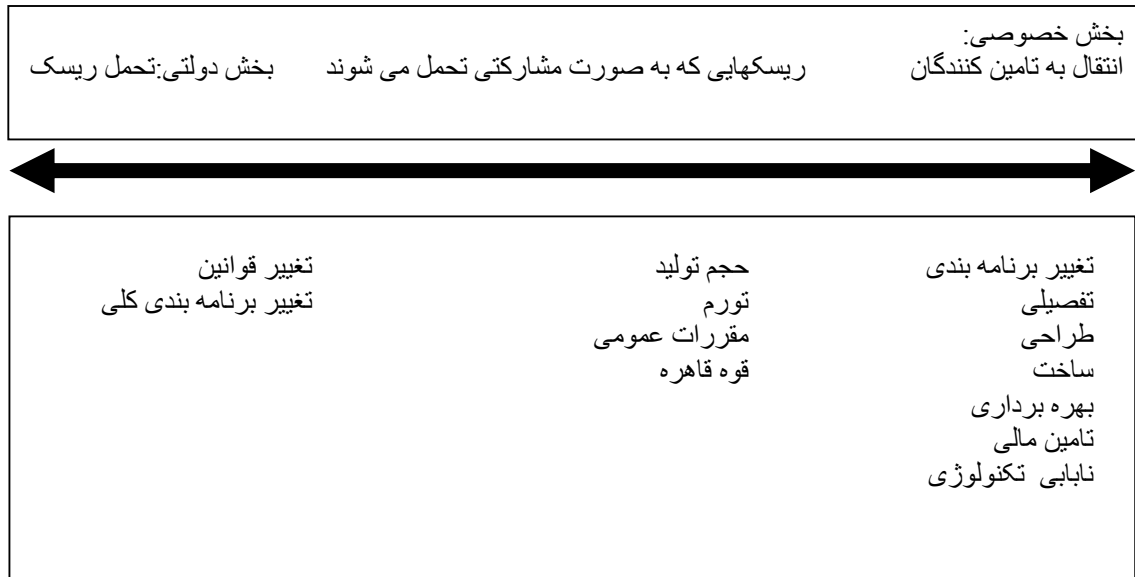
مدیریت ریسک در قراردادهای مشارکتی

از جمله مهمترین مسایل چالش برانگیز در این نوع قراردادها "مدیریت ریسک" است که به دلیل پیچیدگی بالقوه قراردادهای مشارکت باید به صورت جدی مورد بررسی قرار گیرد تا از بروز اختلافات بعدی که منجر به افزایش هزینه و زمان و کاهش کیفیت پروژه می شود جلوگیری شود.

مراحل مدیریت ریسک عبارتند از:

۱. شناسایی ریسک
۲. ارزیابی کیفی و کمی ریسک
۳. پاسخ به ریسک
 - اجتناب
 - انتقال
 - تخفیف آثار منفی و یا
 - تحمل
۴. کنترل

تخصیص بهینه ریسک بین طرفین

شکل ۳- تخصیص بهینه ریسک بین بخش دولتی و خصوصی [5]

معایب پروژه های مشارکتی

- هزینه تامین مالی بالا
- از آنجایی که قسمت بدهی ها در ترازنامه دولت از تامین مالی صورت گرفته متاثر نمی شود دیون بلندمدت دولت را پنهان می کند.
- بخش دولتی در صورت رکود بازار محصول پروژه تاثیر منفی خواهد پذیرفت.
- انعطاف پیری پایین بخش دولتی.
- هزینه های بالای مناقصه.

بخش دوم – تامین مالی بهینه پروژههای زیر ساخت

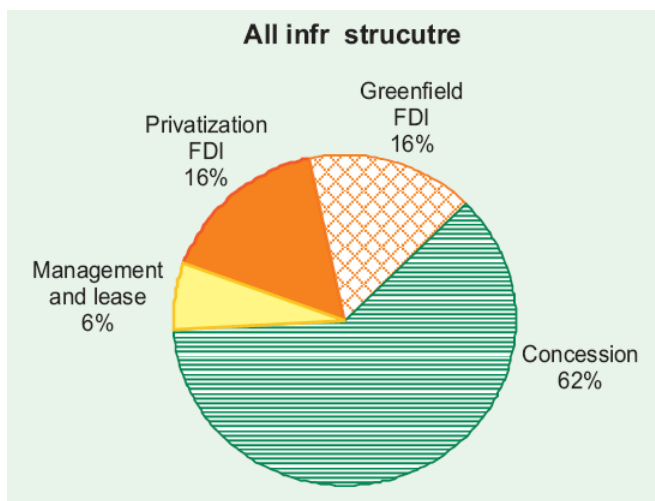
طبقه بندی کشورها از نظر نظام های مالی

۱. نظام های مالی مبتنی بر بانک

در این گونه تامین مالی بانک ها سهم اصلی تامین مالی را به عهده دارند و دولت ها از طریق تامین سرمایه بانک ها مستقیماً عمل مشارکت مالی را صورت می دهند که بیشتر در اقتصاد های در حال رشد و یا توسعه ضعیف مورد استفاده قرار می گیرد و به دلیل حجم انبوه سرمایه مورد نیاز معمولاً بانک ها در تخصیص منابع دچار مشکل می شوند.

۲. نظام های مالی مبتنی بر بازار سرمایه

در کشورهای توسعه یافته بیشتر تامین مالی پروژه های زیر ساخت که سرمایه بر هستند از طریق بازار صورت می گیرد و بانک ها بیشتر واسطه مالی هستند و از طریق ایجاد سندیکا منابع مورد نیاز را تامین می کنند و در اختیار صنایع قرار می دهند. امروزه واردات و صادرات سرمایه یکی از منابع درآمدی برخی کشورها بوده که تاثیر مستقیمی بر تولید ناخالص ملی آنان دارد. در کشور ما به دلیل نوع نگرش حاکم که ناشی از تجربیات تلخ گذشته است با دیده تردید به این مسئله نگریسته می شود.

شکل ۴- اشکال سرمایه گذاری خارجی در پروژه های زیر ساختی کشورهای در حال توسعه به تفکیک نوع صنعت (۲۰۰۶-۱۹۹۶)
[12]UNCTAD WIR ۲۰۰۸

تقسیم بندی اعتبارات بر مبنای نوع ضمانت

۱. ضمانت کشوری :

ضمانت دولتی (در ایران وزارت امور اقتصادی و دارایی)
ضمانت بانکی (در ایران بانک مرکزی)

۲. ضمانت موسسه های مالی بین المللی

بانک بین المللی ترمیم و توسعه و نهادهای وابسته
بانک توسعه اسلامی

آژانسهای تخصصی همکاریهای بین المللی در کشورهای صنعتی

۳. ضمانت بانکهای تجاری

بانکهای بین المللی

بانکهای محلی

ضمانت نامه ها می تواند در قالب گشایش اعتبار (به نفع تامین کننده تجهیزات و یا خدمات) برای شرکت مجری پروژه (خریدار کالا یا خدمات) انجام گیرد.

۴. ساختارهای متکی به ضمانت بنگاه های اقتصادی (به اتکاء محصولات صادراتی و عواید ارزی و یا اعتبار بنگاه اقتصادی)

۵. ساختارهای متکی به ضمانت پروژه (اموال - دارایی ها و عواید پروژه) تامین مالی پروژه ای شکلی از تامین مالی پروژه های زیرساخت است که بر پایه عدم حق رجوع یا حق رجوع محدود به حامیان پروژه و دارائیهای شرکت ما در پروژه است و اتکاء وام دهنده به دارائیهای شرکت پروژه و عواید و درآمدهای پیش بینی شده پروژه بوده و ترازنامه شرکت ما در پروژه در قسمت بدهی ها از تسهیلات دریافتی متاثر نمی شود. بیع متقابل نیز در این حوضه قرار دارد.

۶. تسهیلات اعتبار صادراتی

تسهیلات اعتبار صادراتی تحت پوشش بیمه موسسه های بیمه اعتبارات صادراتی ECA در ایران از طریق سیستم بانکی (گشایش اعتبار توسط یکی از بانکهای تجاری) و تحت نظارت بانک مرکزی و با ضمانت وزارت امور اقتصادی و دارایی در چارچوب برنامه های پنج ساله و قوانین بودجه سالانه. [4] [2][13]

تقسیم بندی اعتبارات بر اساس نوع پوشش ریسک:

۱. توسط بانک های تجاری

اعتبار دهندگان ریسک های احتمالی اعتبار خود را پوشش می دهند (در قبال وثایق)

۲. موسسه های پوشش بیمه

ارائه تسهیلات مالی توسط بانکهای تجاری کشورهای صنعتی منوط به صدور پوشش بیمه از طرف موسسه های بیمه اعتبار صادراتی ECA است. ECA معمولاً در قالب شرکت بیمه (خصوصی یا دولتی) به عنوان کارگزار وزارتخانه های اقتصاد و دارایی در چارچوب سیاست های کلی و کلان اقتصادی کشورهای متبوع خود و در جهت توسعه صادرات نسبت به پوشش بیمه ای تسهیلات بانکی اقدام می کند.

۳. آژانس بین المللی ضمانت سرمایه گذاری (MIGA)

یکی از سازمانهای وابسته به WB در جهت توسعه و ترویج سرمایه گذاری در کشورهای در حال توسعه (از طریق کاهش موانع غیر تجاری) می باشد.

۴. بیمه های خصوصی .

نقش سازمانهای پولی و مالی بین المللی در تامین مالی زیر ساخت ها

صندوق بین المللی پول (IMF)

پرداخت وام جهت جبران کسری تراز پرداختها و رفع عدم تعادل اقتصادی کشورها و اصلاحات در ساختار اقتصادی است و میزان پرداخت بر اساس حق برداشت مخصوص و سهمیه بندی است و از این جهت می تواند به طور غیر مستقیم شرایط را جهت انجام پروژه های زیر ساخت آماده کند و اصولاً میزان وام پرداختی خیلی قابل توجه نیست ولی از این جهت که دریافت وام از این موسسات نشان از تایید این موسسات از اصلاحات اقتصادی کشور متبوع است می تواند اطمینان سایر منابع مالی و بانک های تجاری خصوصی را جهت پرداخت وام به کشور متقاضی جلب نماید. (افزایش امنیت سرمایه گذاری - کاهش ریسک های کشوری - شفافیت و ثبات قوانین)

بانک جهانی (WB)

وام های بانک جهانی عمدتاً برای تامین مالی پروژه های زیربنایی است و براساس نیازهای عمرانی پرداخت می شود و سقف خاصی ندارد، تاسیس آن بعد از جنگ جهانی دوم و در اجلاس برتن وودز بود که هدف از تاسیس کمک به بازسازی کشورهای آسیب دیده از جنگ بود ولی بعد از انجام بازسازیها با افزایش دامنه خدماتش، با نام بانک بین المللی ترمیم و توسعه (IBRD) به سایر کشورها نیز تسهیلات مالی ارائه کرد. این بانک بخشی بنام IFC دارد که مختص تامین مالی پروژه های بخش خصوصی کشورهاست.

بانک های توسعه ای

این بانکها وام های بلند مدت و میان مدت را در اختیار اعضا قرار می دهد. ایران از بانک توسعه اسلامی تسهیلات زیادی در جهت توسعه زیرساخت ها دریافت کرده است.

تسهیلات اعطایی بانک های تجاری

اعتبار فروشنده : چنانچه بانک طرف متقاضی اعتبار کافی نداشتته باشد از این نوع اعتبار استفاده میشود که هزینه آن بالاست.

اعتبار خریدار: در این حالت روابط مالی فاینانس از روابط قراردادی جداست و نرخ بازپرداخت کمتر از حالت قبلی است.

تامین مالی پروژه ای

در واقع تامین مالی مستقیماً توسط مجری پروژه از بانک صورت می گیرد. و نیازی به بانک خریدار و فروشنده نیست و تکیه وام دهنده معمولاً بر توجیه فنی اقتصادی پروژه است و تنها منبع بازپرداخت دارائیهها و جریانات نقدی ورودی پروژه است و جزء قراردادهای بدون حق رجوع و یا با حق رجوع محدود است. نوع پیچیده تر آن حالتی است که یک شرکت واسطه (SPV) در جهت تسهیل روابط قراردادی بین ذینفعان پروژه تاسیس می شود و اخذ تسهیلات توسط این شرکت انجام می شود.

بانک های سرمایه ای

این بانک معمولاً به عنوان واسطه بین متقاضی دریافت تسهیلات و خریداران اوراق مشارکت منتشره، سعی در تامین منابع لازم دارند. سود این بانکها در خرید اوراق با نرخ کمتر از مبلغ اسمی و پذیره نویسی با نرخ بالاتر است. [14][1][4]

نقش موسسات پولی و مالی ایرانی در تامین مالی زیر ساخت ها

علیرغم توسعه بانکداری خصوصی در سالهای اخیر که از دانش فنی ومدیریتی بالاتری برخوردارند ونقش واسطه گری مالی را بهتر از بخش دولتی ایفا می کند که از این حیث می توانند با تامین مالی پروژه های زیر ساخت و ارائه خدمات مشاوره های مالی به روند توسعه بیشتر زیرساخت ها کمک کند ولی مشکلاتی در ساختار بانکی کشور وجود دارد که بخشی از آنها عبارتند از:

۱. دولتی بودن بخش عمده بانکی کشور ومحدودیت های ناشی از آن، حضور موثر و فعال آنها را در عرصه رقابت کاهش می دهد.

۲. با توجه به نظارت گسترده بانک مرکزی بر عملیات بانکها، شبکه بانکی کشور از اختیارات کافی در عملیات بانکی برخوردار نبوده که استمرار این موضوع در عرصه رقابت، سیستم بانکی را با چالشهای فراوان روبرو کرده است.

۳. با وجود بروکراسی حاکم و ساختار تشکیلاتی نامناسب، در شرایط رقابتی موجب آسیب پذیری شدید این سیستم خواهدبود.

۴. ساختار نامناسب نیروی انسانی، سطح پایین اطلاع و آگاهی مسئولین بانکی از روشهای نوین بانکداری و فقدان نگرش کافی علمی در مقوله عرصه خدمات بانکداری، موجب ضعف سیستم در عرصه رقابت می شود.

۵. وجود قوانین و مقررات غیر منعطف و دست و پاگیر از کارایی سیستم بانکی در عرصه بین المللی کاسته و این نظام را با مشکل مواجه می کند.

۶. نقصان موارد مشروحه زیر در کاهش توانایی و رقابت پذیری شبکه بانکی نقش اساسی را ایفا می نماید:

۱-۶- پایین بودن نسبت کفایت سرمایه در مقایسه با بانکهای فعال در عرصه رقابت بین المللی

۲-۶- عدم به کارگیری ابزارهای نوین (بانکداری) الکترونیکی

البته نقش برجسته بانک توسعه صادرات در سالهای اخیر در تامین مالی پروژه های بین المللی قابل توجه است و اتخاذ سیاستهای تامین مالی صادرات و نظایر آن در این بانک نوید بخش آینده ای بهتر در توسعه تامین مالی پروژه ها توسط نظام بانکی کشور است.

اصلاح قانون جلب و حمایت از سرمایه گذاری خارجی

به دلیل محدودیتها و موانع موجود در قانون قبلی، قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی در سال ۱۳۸۱ به تصویب رسید. طبق این قانون و آیین نامه اجرایی آن پذیرش سرمایه گذاری خارجی در چارچوب روشهای سرمایه گذاری مستقیم خارجی و در قالب ترتیبات معین چون روشهای BOT بیع متقابل و مشارکت مدنی میسر می باشد.

از مهمترین دستاوردهای قانون جدید می توان به مواردی چون تسهیل مراحل بررسی تصویب و صدور مجوز سرمایه گذاری، ایجاد مراکز خدمات سرمایه گذاری بصورت ایستگاه واحد، پیش بینی ابزارهای جدید و متنوع برای سرمایه گذاری از قبیل مشارکت مدنی، بیع متقابل و سایر روشهای جذب منابع مالی ارائه تضمینهای مناسب و منطقی برای سرمایه گذاری خارجی به شکلی که در دنیا مرسوم است مانند تضمین مالکیت و تضمین انتقال اصل سرمایه اشاره نمود. [3]

تامین مالی پروژه محور

روشهای نوین تامین مالی در کشورهای در حال توسعه به سمت کاهش نقش دولت به نفع بخش خصوصی در حرکت بوده که البته در کشورهای توسعه یافته با موفقیت تجربه شده است. در ادامه به بررسی و مقایسه تامین مالی شرکتی و پروژه ای که در مباحث گذشته مختصرا به آنها اشاره شد پرداخته می شود.

اصول تامین مالی پروژه ای:

- ضرورت وجود حامی
- ضرورت وجود هدف و موضوع مشخص،
- تشکیل نهاد حقوقی مستقل مخصوص پروژه
- بازپرداخت منابع مالی از محل عواید پروژه
- عدم رجوع به حامی برای بازپرداخت وام در حالت بدون حق رجوع
- ضرورت انجام مطالعات همه جانبه و ریشه ای
- تعداد زیاد قراردادها.

مزایای تامین مالی پروژه ای در مقایسه با تامین مالی شرکتی

۱. به دلیل حق رجوع محدود (یا بدون حق رجوع) ریسک حامیان پروژه حداقل می شود.
۲. به علت عدم انعکاس قرض در ترازنامه حامیان پروژه، امکان دریافتی تسهیلات از سایر منابع مالی مقدور است.
۳. حداکثر سازی اهرم های مالی بوسیله تامین هزینه های ساخت و توسعه از محل وام دریافتی
۴. دوباره بازپرداخت طولانی تر
۵. تخصیص بهینه ریسک بین شرکا و مدیریت کارآمد آنها
۶. حداکثر سازی منافع مالیاتی با جایگزین نمودن پرداختهای معاف از مالیات (وام) با پرداخت های مشمول مالیات (سود سهام) و کاهش هزینه سرمایه

معایب تامین مالی پروژه محور در مقایسه با تامین مالی شرکتی

۱. نرخ سود بالای تسهیلات به دلیل تحمل ریسک و بیشتر توسط وام دهندگان
۲. ساختار پیچیده این نوع تامین مالی
۳. زمانبر بودن پروسه ها، به دلیل نیاز به هماهنگیهای زیاد بین طرفین درگیر
۴. محدودیت های زیاد در اعمال تغییرات در دوران ساخت و بهره برداری و حرکت در چارچوب خواسته شده وام دهنده
۵. نیازمند ثبات سیاسی، قوانین تعریف شده، آزادی تبادل ارز و پول رایج و به طور کلی ابزارهای لازم برای سرمایه گذاری خارجی

شرایط	تامین مالی شرکتی	تامین مالی پروژه ای
وام گیرنده	شرکت مادر پروژه	شرکت پروژه
ضامن	شرکت مادر پروژه	شرکت پروژه
نرخ دریافت تسهیلات	کمتر	بیشتر
موسسات پوشش دهنده ریسک	بیمه های خصوصی-ECA	بیمه های خصوصی-MIGA-ECA
روابط قراردادی	ساده تر	پیچیده تر
حق رجوع وام دهنده به شرکت مادر	دارد	ندارد و یا به صورت محدود دارد
منبع مالی بازپرداخت تسهیلات	درآمدهای شرکت مادر از هر منبعی	صرفاً از محل جریان نقدی ورودی پروژه
ثابت بدهی در تراز نامه شرکت مادر ناشی از دریافت تسهیلات	ثابت می شود	ثابت نمی شود
انعطاف شرکت مادر در دریافت تسهیلات از سایر منابع تامین مالی	کم	زیاد

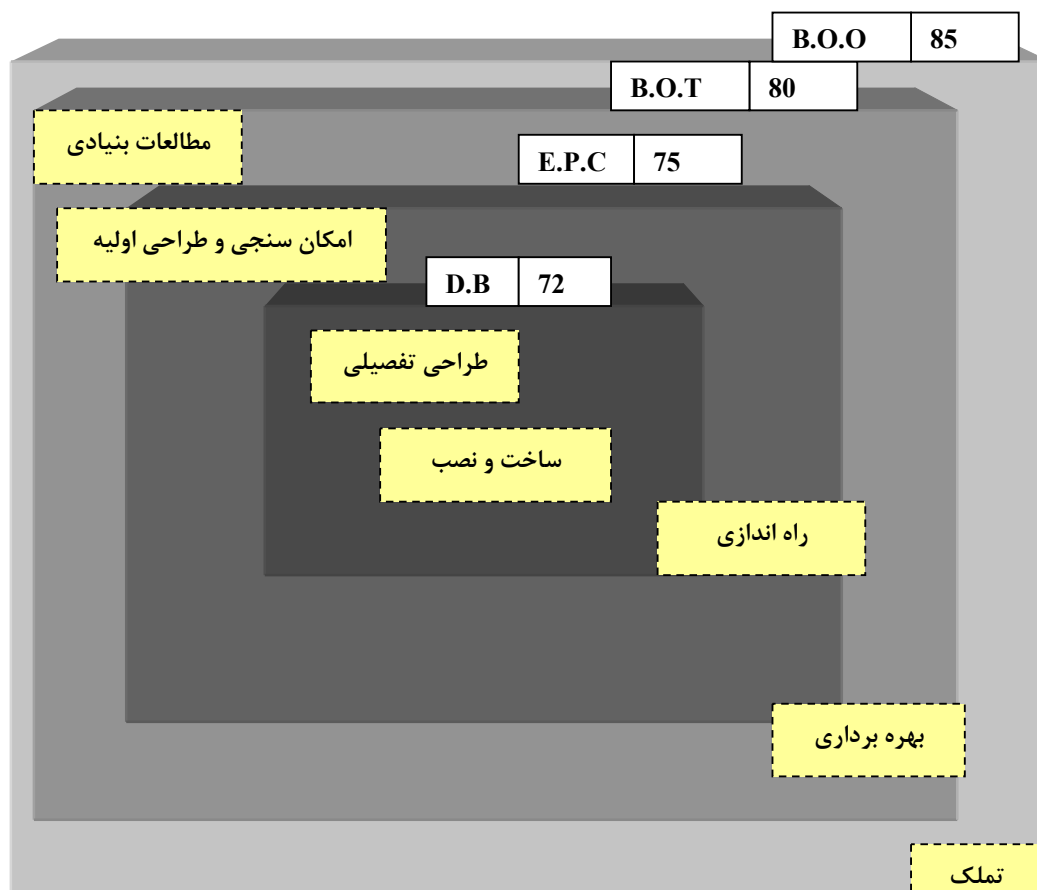
مفایر نمى شوء	مفایر مى شوء	حفظ اررزش شركت مادر ناشى از درىافت تسهىلات
---------------	--------------	--

ءءول ۱- مفایسه ءامىن مالى شركتى و پروژه اى

ءكامل ءءرىجى سىسءم ءامىن مالى و اءراى كار ءر ءر پروژه هاى زىر ساءى اىران
مطالعه مورءى شركت مپنا

مقطع زمانى	سىسءم ءامىن مالى و اءراى كار
قبل از انقلاب	Turnkey ءوسط شركءهاى ءارءى
بعء از ءءء ءءمىلى	نىاز به بازسازى و افزاىش ظرفىء ها و ءلاش برى ءروج از وضعىء اءراى Turnkey ءوسط شركء هاى ءارءى
سال ۷۲	ءشكىل شركء مپنا، شروع به اءراى پروژه ها به روش EPC صرفاً به عنوان پىمانكار عمومى
سال ۷۳	اءء تسهىلات ءارءى به روش اعءبار فروشءءه (Suppliers credit) با شركء زىمنس آلمان
سال ۷۴	اءء تسهىلات ءارءى به روش اعءبار ءرىءار (Buyers credit) با بانك هاى اروپاىى
سال ۷۵	به عهءه ءرفءن ءامىن مالى پروژه ها كه قبلأ ءوسط ءولء انءام مى شء (به صورء ءءرىجى) بءون اسءفءاه از روشهاى اعءبار ءرىءار و فروشءءه
سال ۸۰	ءامىن مالى پروژه با سرماىه ءىر ءولءى + فروش مءصول نىروءءه و شروع اسءفءاه از روشهاى نوبىن ءامىن مالى BOT ءر نىروءءه ءنوب اصفهان
سال ۸۲	اءء تسهىلات ءارءى با پوشش اعءبار صاءراىءى ECA Cover و بءون ان
سال ۸۴	مرءله بهره برءارى نىز به عهءه ءرفءه شء (با افءءءء نىروءءه ءنوب اصفهان)
سال ۸۵	شروع اسءفءاه از روش BOO كه مالكىء را نىز به ءرءه فوق مى افزاىء

ءءول ۲- ءكامل ءءرىجى سىسءم ءامىن مالى ءر شركء مپنا

شکل ۵- تکامل تدریجی سیستم اجرای کار در شرکت مینا

روند صعودی و تکاملی در بکارگیری ابزارهای تامین مالی در طی یک دوره حدود ۱۶ ساله که از نقطه کلید دردست توسط شرکت خارجی شده و در سال ۸۵ به BOO توسط شرکت ایرانی ختم شده نشان از عزم قوی و مدیریت هدفمند این مجموعه در راستای نیل به اهداف توسعه ای کشور دارد که این روند با خصوصی سازی در چارچوب اصل ۴۴ که منجر به فروش رقابتی محصول پروژه یعنی برق می شود همچنان ادامه خواهد داشت.

جمع بندی و نتایج:

۱- استفاده از خدمات مدیریتی، توان فنی و مالی بخش خصوصی در مرحله گذار به سمت توسعه یافتگی امری اجتناب ناپذیر است. بکارگیری قراردادهای مشارکتی بین بخش خصوصی و دولتی با تخصیص بهینه ریسک و تسهیم متناسب عواید می تواند گزینه مطلوبی در تحقق اهداف توسعه ای باشد.

۲- گرایش به سمت تامین مالی پروژه محور در پروژه های زیر ساختی ضمن این که به شرکت مادر (حامی) آزادی عمل بیشتری در استفاده از سایر منابع مالی می دهد. قدرت رقابتی شرکت های پروژه را در برخورد با مسایل جهانی افزایش می دهد.

۳- در مسیر خصوصی سازی و بر اساس مفاد اصل ۴۴ قانون اساسی، محصولات خروجی تسهیلات احداثی ناشی از اجرای پروژه ها می بایست با نرخ عادلانه ای به فروش برسد تا شرکت پروژه جابگوی تعهدات خود در قبال موسسات مالی باشد. لذا:

۱-۳- پابندی خریدار محصول نهایی پروژه به تعهدات خود الزامی است.

۲-۳- به جهت حفظ قابلیت رقابت پذیری شرکت های پروژه، دولت باید از اعطای تسهیلات یارانه ای به شرکت های دولتی رقیب خودداری کند.

۴- برای مشارکت هرچه بیشتر بخش بانک و مالی کشور در تامین مالی زیر ساخت ها توجه به موارد زیر ضروری است:

۱-۴- ارتقا توان و افزایش ظرفیت مدیریتی بانک های داخل

۲-۴- برداشتن بار تسهیلات تکلیفی از دوش بانکها و توجه به توجیه اقتصادی فنی طرح های پیشنهادی متقاضی دریافت تسهیلات

۳-۴- دادن آزادی بیشتر به بانک مرکزی و استقلال آن از دولت

در بخش تامین مالی بین المللی:

۱- ۵- گسترش شرکت های مشاوره مالی جهت ارائه بهترین راه کارها در تامین مالی بین المللی با توجه به ریسک کشوری ایران- نرخ باز پرداخت تسهیلات بین المللی - نوع پوشش بیمه و سایر موضوعات تاثیر گذار.

۲- ۵- فراهم نمودن شرایط ورود سرمایه خارجی به داخل با شفاف سازی قوانین - اصلاح ساختارهای اداری- تامین امنیت سرمایه و افزایش قدرت پول ملی

منابع فارسی :

۱- یا سری علی _ مقدمه ای بر مبانی کاربردی سازمانهای پولی و مالی بین المللی _ انتشارات موسسه عالی بانکداری _ چاپ دوم _

۱۳۸۳

۲- مزینی مسعود و مهاجری تهرانی محمد حسن _ بانکداری بین المللی 2 _ انتشارات موسسه عالی بانکداری _ چاپ پنجم ۱۳۸۲

۳- طرح مطالعاتی بررسی آثار و تبعات الحاق ایران به WTO بر بخش خدمات مالی و بانکی _ بانک مرکزی _ ۱۳۸۳

۴- گزارش همایش تامین مالی بین المللی در پروژه ی زیر ساختی _ جلد یک و دو _ دانشگاه شریف _ ۱۳۸۵ سخنرانی و مقالات (دکتر

دیوان دری _ دکتر ترکان _ دکتر رضوی _ مهندس رفان _ دکتر کاشان _ دکتر زرگر پور _ دکتر کریم زادگان)

انگلیسی :

5. Pretorius Fredrik, Lejot Paul, McInnis Arthur, Arner Douglas and Fong Berry. Project Finance For Construction, first published ,UK ,Blackwell publishing Ltd, 2008 .
6. Grimsey Darrin and K.Lewis Mervin. Public private partnership. UK, Edward Elgar Publishing Ltd, 2004.
7. PiersonG . and McBride , Public/Private Sector Infrastructure Arrangement, CPA,1996 .
8. Tan Willie _ principle of project and infrastructure finance – Taylor and Francis _ ۲۰۰۷
9. Proposed draft of 5th development plan of Islamic Republic of Iran, PMO publishing of Iran, 2008 .
10. Arthur Andersen ,value for money drivers in the private private finance iniatiative, London ,Arthur Andersen and enterprise LSE,2000.
11. Financial Advisors Add Finance Value, Iran International Magazine, No 30, July 2004, page58-64.

سایتهها:

www.unctad.org12.

www.imf.org13.

www.worldbank.org14.

www.mapna.com15.